

De Haagse Zeepkist presenteert: To be or not to be, that is the question

Door Marith Rebel-Volp (PvdA)

Dames en heren, mijn column gaat over politieke fictie en werkelijkheid. Politiek is een belangrijk thema in de literatuur en de laatste jaren ook in populaire series. En aangezien het deze week Boekenweek is wilde ik het graag hierover hebben. Overigens is het thema van de Boekenweek dit jaar waanzin, wie weet zal ik het ook nog even hebben over de relatie tussen waanzin en politiek. Alleen in fictie, uiteraard!

Het is nu de avond na een politiek drama. Aan de overkant is het debat hierover gisteravond momenteel nog gaande.

Gisteravond zat ik op de bank met mijn flink puberende 13-jarige zoon. Hij had voetbaltraining gehad, had zijn spullen in de gang gesmeten en kwam nadat hij gedoucht had nog even beneden. Ik weet niet of u weet hoe pubers werken maar ik ben als onervaren ouder op een flinke ontdekkingstocht. Ik weet inmiddels wel dat er soms van die hele korte momenten zijn waarop een puber even toegankelijk is en heel even niet boos en afwerend. Zo'n zeldzaam moment was gisteravond en hij plofte naast me op de bank. De Fractie begon, een nieuwe Nederlandse serie over de politiek, waarin vleugjes werkelijkheid door de verhaallijn worden verwerkt. "Klopt dit nou, doe jij dit ook?" vroeg mijn oudste. "Nou, het lijkt er wel een beetje op." zei ik.

Nog geen half uur later was op TV de slotakte van een echt politiek drama live te volgen. Fictie en werkelijkheid liepen naadloos in elkaar over.

Politieke drama's zijn in de literatuur altijd bron geweest voor grote meesterwerken. Denk aan Griekse drama's maar ook aan de toneelstukken van Shakespeare. En veelal in combinatie met een flinke portie waanzin. Laat ik er eens een paar noemen.

Shakespeare's Hamlet: "There is something rotten in the state of Denmark. Datzelfde Denemarken vormde recent ook de achtergrond van Borgen, een politiek fictief drama met Birgitte Nyborg als heerseres op "de Burcht".

Nog zo'n meesterwerk van Shakespeare: Macbeth. "Fair is foul, and foul is fair."

Ik weet niet of u kijkt naar House of Cards maar ik zie de parallellen. Frank en Claire Underwood, een moderne lord en lady Macbeth die zelfs moord niet schuwen

En iets van het drama van gisteravond deed mij denken aan King Lear: "Time shall unfold what pleated cunning hides: Who cover faults, at last shame them derides."

De tactieken van Frank Underwood in House of Cards zijn afschuwelijk en toch ook verleidelijk. De echte House of Cards junkies houden van de man. Zijn gefascineerd door zijn sluwheid maar doorzien ook zijn zwaktes. Koesteren zijn tactieken, walgen ervan maar zijn er ook door geprikkeld. "The road to power is paved with hypocrisy, and casualties." Hoe ver wil je gaan in die weg naar macht, hoe hypocriet kan en wil je zijn, wie ben je bereid te slachtofferen?

In de serie Borgen is Birgitte Nyborg een veel minder rücksichtsloos politiek leider, die tegen de gevestigde orde aanloopt en worstelt met de combinatie van werk en privé. Maar ook zij wordt in de loop harder en eenzamer.

Elke aflevering van Borgen opende met een quote uit de literatuur. Om maar eens een belangrijke te noemen:

A Prince never lacks legitimate reason to break his promise. (Niccolo Machiavelli)

In de politieke fictie lijkt het veelal enkel te gaan om intriges, spelletjes, leugens en bedrog. Wie kun je vertrouwen, wie niet. Welke geheimen hebben politici, wie vertelt de waarheid. Wat is die waarheid. En onderschat daarbij niet de rol van de chroniqueurs, de vertellers, belangrijk in de politieke drama's van Shakespeare, maar ook in series als Borgen en House of Cards dappere journalistes. In de politieke fictie leidt macht vaak tot waanzin. Hoe is dat in de politieke werkelijkheid?

Hamlet eindigt tragisch.

Macbeth en lady Macbeth eindigen tragisch.

King Lear eindigt tragisch.

Birgitte Nyborg eindigt met de belofte van een zonnige toekomst als minister van Buitenlandse Zaken.

Ik hoop dan maar dat dat iets zegt over de kansen van vrouwelijke politici.

Hoe Frank Underwood eindigt weet ik nog niet. Net als met een goed boek stel ik de laatste aflevering kijken uit, vertraag ik.

Terug naar gisteravond. De hoofdpersoon uit de serie De Fractie verzuchtte op enig moment dat het haar allemaal erg zwaar viel. "Net zo chagrijnig als jij", zei mijn zoon, gelukkig weer terugvallend in zijn rol als echte puber. Om daarna te mompelen "Ik ga naar bed".

Ja, soms lijken politieke fictie en werkelijkheid op elkaar. Maar vaak ook niet. Volgens mijn puberzoon is alles wat we hier doen in Den Haag waanzin. Maar ja, daar is hij puber voor. Voor nu laat ik u gaan met mijn beperkte observatie dat in de werkelijkheid hier aan de overkant van de Hofvijver waanzin niet overheerst. Maar ter controle is het misschien verstandig om af en toe weer eens een klassieker te herlezen.

Ik sluit af met een mooie quote van Frank Underwood, de moderne fictieve Macbeth:

"There's no better way to overpower a trickle of doubt than with a flood of naked truth."

De werkelijkheid is misschien een mooie basis voor fictie, maar fictie is niet de werkelijkheid. En ik troost me met de gedachte dat de onvolprezen Frank Zappa ooit het volgende zei over de politiek:

"Politics is the entertainment branche of industry."

Dank u wel.